

Altan

ELÂZİZ HALKEVİ TARAFINDAN ÇIKARILIR

YIL : 2

22 İKİNCİ KÂNUN 1937

SAYI : 22

İÇİNDEKİLER

Tetkik yazılarını kıymetlendirelim

Eski ve yeni hukukta miras

Munzurla karşı karşıya !

Geldiler.. Gördüler.. Gittiler.. (Şiir)

İlk zamanlarda hükûmet

Ormanlarımız

Üç Ayak

Harput Şairleri (Hacı Hayri)

Yarınki nesli sağlam yetiştirelim

Necati Efendinin sünnetçiliği (Hikâye)

Ve Saire...

Ömer Kemal Ağar

Avukat N. Erdem

Kadir Sözen

Cemile Aytaç

Ömer Kemal Ağar

E. İ.

Sadi Günel

Avukat N. Erdem

Seracettin Erel

M. Aşır Aksu

ADANA TÜRK SÖZÜ BASİMEVİ

Eski ve Yeni Hukukta Miras

- 2 -

Geçen yazımızda eski ve yeni miras taksimi arasında bir münasebet olmadığını arzetmiş ve kanunu medenin miras taksimini de ikinci bir yazıda izah edeceğimizi vadetmiştik.

Kanunu medenide miras, feraizde olduğu gibi maktu hisse üzerine değil belki nesil esası üzerine intikal eder. Medenî kanunda yalnız karı koca maktu hisseli mirasçılardır. Nesilden maksat baba ve ana ile onun çocuklarıdır. Binaenaleyh ölen şahıs kendi çocuklarıyla bir nesil ölünün babası da yine kendi furuile ayrı bir nesil teşkil eder.

Kanunu medenin 39 ncü maddesinde ölünün çocuklarını birinci derecede mirasçı olarak kabul etmiş, bundan evvelki yazıda işaret edildiği veçh üze kız ve oğlan çocukları arasında müsavâtı kabul eylemiştir. Binaenaleyh ölünün çocuklarını birinci derecede mirasçı kabul eylediğimize göre miras yalnız ölünün nesline kahr. Ve başka bir nesil olduğunu arz eylediğimiz anasile babasına bir şey isabet etmez. Ki : bu noktada tamamilen eski miras taksiminden ayrılmış oluyoruz. Çünkü eski mirasta erkek evladını ve baba, anasını, terk ederek ölen bir şahsın mirasından anası ve babası altıda bir hisse alırlardı. Şimdi ise ayrı bir nesil olan ana ve babanın evladını terk ederek ölen çocuklarından miras almaları kabul edilmemiştir.

439 ncü maddenin ilk çıkan metninde (şu kadar ki ana, babadan biri veya herikisi müteveffanın furuile içtima ederse terekenin dörtte birinden intifa hakkına nail olur) diye yazılı ikinci fıkrası borçlar kanununun 544 ncü maddesine merbut tashih cetvelinin üçüncü fıkrasıyla ortadan kaldırılmış ve mirasın nesil esasına göre taksimi kaidesine sadakat gösterilmiştir.

Ölünün kendisinden evvel ölen çocukları her tabakada halefiyet tarikile (yani yerine geçmek suretile) mirasçı olan furuları tarafından temsil edilir. 439 fıkra son.

Burada da yine eski hukuka muhalif olarak

bir hüküm kabul edilmiş ve hasbelkader babaları dedelerinden evvel ölen küçüklerin hukuku muhafaza olunmuştur. Halkın lisanında dede yetimi diye anılan ve dedelerinin mirasını amucaları, halaları alıp taksim ederek yerken kendileri yalnız göz yaşlarla sürünen bir alay yetimlerin vaziyeti hukukeyeleri bu madde ile esasından islâh edilmiş ve modern hukuktaki adalet ve neseft kaidelerinden müstefit edilmişlerdir. Şurasını arzetmek lâzımdır ki ölüye kendisini yetiştiren mirasçı sağ iken çocuklar hiç bir suretle miras alamazlar. Meselâ müteveffanın kızının oğulları, anaları sağ iken ve ölüye nisbetleri anaları vasıtasile olduğu için hiç bir hakka nail değildirler.

Müteveffanın kendisinden evvel ölmüş çocuklarının furuu ancak babalarının veya analarının hisselerine sahip olacaklarından adetleri her ne kadar çok olursa olsun babalarına veya analarına düşen hisseyi aralarında taksim ederler.

Yoksa bir şahsın bir oğlundan beş torunu ve diğer oğlundan veya kızından bir torunu kalsa miras altı hisseye taksim edilemez. Belki aynı halef oldukları yani yerine geçtikleri mirasçıları sağmış gibi iki hisseye ayrılarak her çocuk kendi murisinin hissesine tesahüp eder. Binaenaleyh kendisinden evvel ölen iki çocuğundan yukardaki misalda arz edildiği veçh üze birisinden bir diğerinden beş furuu terk ederek ölen şahsın mirası on hisseye ayrılarak beş hissesi yalnız bir çocuğu olan babanın evladına ve beş hisseside beş çocuğu terk ederek ölen babanın çocuklarına verilecektir. Halefiyetin ne demek olduğunu bu misalla izah etmiş oluyoruz.

Gelecek yazımızda furuu olmiyan müteveffanın mirasının nasıl taksim olunacağını arzedeceğim.

Avukat

N. Erdem

Munzurla Karşı Karşıya !

Munzur ırmağını tanırırsınız! bilmem onu çıktığı yerde gördünüz mü? kaynadığı yerde, demiyorum. Munzur ırmağı bir kaynaktan, bir kaç gözden, bir iki dere birikintisinden doğmuş, tabiatın her çay ve ırmak için koyduğu yasaya boyun eğmiş bir su değildir.

O, Munzur dağlarının geçit vermiyen kupu, kupu, yalçın ve mânasız heybetine isyan eder gibi birdenbire köpürüp taşıyor. Tabiatın hışmına uğramış ve biribirine karışmış kayalıklar arasından köpüre köpüre kayarken çok çetin ve uzun karanlıklardan geldiği besbelli. Bir cıdaldan yeni kurtulmuş, yelesi ayaklanmış arslan gibi homurdarak kendini taşdan taşta çalarak atılıyor. Bunalmış bir yaratığın kurtuluş sevincine benziyen sıçrayışlarını görür gibiyiz: Uzun ve derin karanlıklardan kurtulduğuna seviniyor bu su! dereler bu sevince karşılık veriyor:

Dağ, taş suya ses katıyor. Dere tatlı uğultularla inleyer.

**

Anayurdu, su hasretiyle terk ettik.. Vatan bırakırmı? bu acıya dayanırmı? işte bunun için biz, bağı yanık olarak, gözümüz arkada gurbete düştük. Her su başı derdimizi tazeledi. Su bizim aziz yurdumuzun remzidir. Kustal varlık sudur. Böyle birdenbire fıskıran, köpüren, coşan su biz benliğimizin ta kendisidir. Munzur kaynağı, bunun için ziyaretir.

Öz yurdun kuraklık felâketine, Türkün suya olan iştiafına bundan daha açık hangi belge vardır.

Munzur; bir efsanenin kahramanıdır. Yurdunda sığınacak yer bulamıyor. Ovacık bu yığda dar geliyor. Çünkü su yoktur. Elinde bir tas süt kayalıklar karşısında Gök Tanrıya yalvarıyor.

Bu yalçın yamaçlarda ün salan Munzur, bir küçük kovukta nasıl kayboldu, bilen yok. Yalnız görünen şey, Munzurun kaybolduğu yerde fıskıran, köpüren, homurdarak atılan su var. Munzur kayboldıysa Türk yine suya kavuştu:

(Her Türk bu yeri ziyaret etmelidir) yasası kondu, kutsal mihraplar içinde su kaynağının kuvvetini görüyor ve biliyorsunuz? bu sevgi, ulusumuzun başta tuttuğu bir aşktır.

**

Munzur, kendini yok etti, geride kalanları bu suyu bağışladı. Müradına erdi mi?

Tabiat, bu güzel suya kavuştuğuna pek az sevinmiştir. Tali, eğer iyi şartlar içinde bulunmak, müsait tesadüflerle karşılaşmak demekse Munzur suyunun bugüne kadar bahtı karadır. Kardeşlerin asırlarca boğazlaştığı bir çevrede dolaşmak talisizliği Munzur ırmağının biricik nasibi olmuştur.

Bağı yanık ovacık Munzur suyuna kanmamış, bu suya dokunan dudaklarda, yanık gönüller yerine kırılmış kalplerin yalı ateşi söndürülmüş..

Türk kırlarının dik başlı çobanı, Munzur kenarında bir aşk türküsü söyleyememiş.. Kavalının şakrak nağmeleriyle davalarını suya indirememiş.. Sürü çobandan, çoban sürüden korkmuş.. Kara günler, kara bahtlı çoban.. sayısız dullar.. Bağı yanık analar, kuş uçmıyan, kervan geçmiyen ıssız dereler, kır yamaçlar, homurtusu eksik devler gibi biribiri üzerine yüklenen, adam oğluna geçit vermemek için saflarını sıklaştıran hırçınlaşan sıra dağlar: İşte Munzur ırmağı çevresinin uzun yıllar süren hali..

Munzur ırmağının kaynağındaki sevinci ovalarda görmemişimizin sebebi budur. O artık inler gibi ovayı dolaşarak sendeliyerek dönüyor. Değirmen sepetlerinin her gözü bir ırmak gibi yaşlar döküyor. Kenarlarındaki bir kaç söğüt, bir kaç kavak, tavşanların ince dişlerine bile göğüs gere-memiş..

O, masum tavşan bile burada bir derebeği kesilmiş.. Çünkü, onu avlamağa vakit yok..

Ovaya, kendi çocuklarına, taze gelinlere, körpe yavuklulara asırlarca dargın akan Munzur kaynağını ben de ziyaret ettim. Ona, Türk cumhuriyetinden seâm getirdiğimi söyledim. Tatlı uğultu-

— Gerisi 5 inci sayfada —

Geldiler.. Gördüler.. Gittiler

Biz çelikten orduydu gelenler... Sonsuz... Sayısız.
 Biz yığın topraklı Mazaş... Sanlı bomboş ıssız...
 Çaldı düşman botusun boşluklara çılğın, çılğın...
 Geliyorlar, çalmak için yuzdunu suşsuz halkın.
 Biz beyaz ata binmiş geçiyor işte kumandan.
 Cepeden kağıt da vutacak milletimi yandan...
 Çiğniyete Mazaşın şarkılı şen bağlatını.
 Yaslar basacak sünbül, netgiz açan dağlatını.
 Olamaz... Cütkü ölüm esizlikten bin kat yeg'dit.
 Cütkü... tarihinde onun adı önderlik edendit.
 Oynadı gövdesi bizden apansız ulu şehzin
 Çıktı biz dev gibi ortalaya Mazaş, dolu dizgin.
 Kaynadı mahşet oldu da köylerde toprak evler.
 Doldu meydana gülleye şarkile giden evler.
 On yaşında çocuklar bile Atslan gibi çarpıştı.
 Kanı coşmuş Cütkün artık şaha kalmıştı.
 Biz tazafta ateşler saçan kızıl bir volkan.
 Biz tazafta yalnız hak ve yalnız temiz bir kan.
 Kağıt düşman bakarak ardına kothak kothak.
 Yuttu ateşten aleolezi içi inan dolu toprak.
 Sırtı buduz milletimin getirler, bileyiz yasla.
 Can gider Cütkün elinden bayrak alınmaz asla.

CEMİLE AYTAÇ

İçtimai Yazılar:

İlk zamanlarda Hükûmet

İlk insan cemiyetlerinin sadelikten, basitlikten çıkarak daha mürekkep bir hal almağa başlaması hükûmet şekillerinin mahiyetleri üzerinde âmil ve müessir olmuştur. Bunda, zamanın, tabii ve muhitî hâdiselerin oynadıkları şayanı dikkat rollerinde bittabi inkâr edilemez.

Fertlerle hükûmetlerin üzerlerine aldıkları müşkil vazifelerin artması, cemiyet bünyesinde ve devlet mekanizmasında bazı denişiklikleri icap ettirmiştir. Hükûmet müessesesi, kendi hukukunu tanıtmak emr ve nehisini hakim kılmak için bazı tedbirler almıştır. Buda bizatihi kendi bünyesinde tebeddüllerin vukuunu temin eylemiş ve neticede büyük saltanatlar vücut bulmuştur.

Tarihin seyrine dikkat edilirse görülüyorki ilk zaman milletlerinin meydana getirdikleri hükûmetler ya temamiyle dinî mahiyettedir veyahut onun çok kuvvetli tesiri altındadır. Halk denen kütlenin telâkki tarzı bu devirde pek basittir.

Başında taşıdığı şahsa karşı beslediği hürmet — zalim olmasına rağmen — hudutsuzdur. Bunlar hükümdarlarını mabut olarak tanımağı ona büyük bir kutsiyet izafe etmeğı bile caiz görmüşlerdir. Mısır firavnlarının, Asur hükümdarlarının mabutlar namına hükûmet icra ettikleri tarihin kaydettiğı hakikatlardır.

Romada devlet müessesesi üzerinde dinin gayri kabili inkâr tesirleri vardı. Bu tarzdaki hükûmet verilen dinî direktifler dahilinde hareket etmeğı mecburdur. Bu da bittabiî halkın hâkimiyeti mevzubahis bile olamaz.

Çinde, Hintte, Konfoçiyüs, Brahma, Buda mezheplerinin oynadıkları şayanı dikkat roller herkesin malımıdır. Bugünkü şark milletlerinde aynı kuvvetli izleri görüyoruz.

Yunanistanda ilk zamanların bidayetinde hükümdarlık mevcut iken bilâhare yapılan hamleleri sıçrayışların neticesi olarak millet hakimiyetini eline almıştır. Bu hâl ve bu keyfiyet, teşriî ve icraî kuvvetlerin halkın eline geçmesini temin eylemiştir.

Kumanda heyetlerini, büyük memurları, hâkimleri intihap eylemek, lâzımgelen talimat ve cezayı vermek, harp ilân etmek, sulh yapmak, varidat ve mesarifatı kontrol etmek gibi hükûm ve salâhiyetleri kendi nefsine cem eylemiştir. Atinada ilk zamanlarda görülen bu tekâmül sonradan varlığı kaybetmiştir.

Hulâsa olarak diyebilirizki ilk zamanlarda kuvvetli hükûmetler vardı. Ve bunlar ya temamiyle dinî mahiyette idiler. Ve yahut onun kuvvetli tesiri altında bulunuyorlardı.

Gelecek yazıda orta zamanlardaki hükûmetlerden bahsolunacaktır.

Ömer Kemal Ağar

Munzurla Karşı Karşıya

— Üçüncü sayfadan artan —

lar içinde dalğın dalğın birbirimize baktık. Derenin gönül açan ahengine doyum olmuyor. Gözlerim gümüş gibi akan suya daldı. Kemah boğazındaki kazma seslerini duyar gibi oldum.

Kazmayı mezarcının elinde görmeğe alışan Munzur suyuna yeni yolculardan haber sordum. Uğultular arttı. Dereler sevinçle çınladı. Göl Baba sırtları üstünde yükselen güneş suda parıltılı akisler yaptı. Bize yol gösteren ziyaret köylü (Aydın) yanındaki on dört yaşlı çocuğa baktı: Yağız çehreli inci dişli yiğit gülümsedi Aydın söyliyemedi, bir kelime konuşmadık. Fakat, su, dere, çocuk hepimiz yeni doğan güneşi pek iyi görüyorduk.

Kadir Sözen

Ormanlarımız

- 2 -

Geçen yazımızda muhtelif milletlerin ormanlara verdiği kıymetten kısaca bahsetmiştik. Bu yazımızda da keza ormanların medeniyete hizmetlerinden kısaca bahsedeceğiz.

Alman bilginlerinden Doktor profesör Şoper (medeniyet ormanda doğmuş ve ormanla kaimdir.) demiştir. Filhakika insanların hayatını tetkik ve takip edince bu hakikat anlaşılır. İlk insanlar yiyeceklerini ağaç yapraklarından temin etmiş ve barınmak için de ağaç kovuklarına yerleşmişlerdir. Keza ilk elbiseslerini de ağaçların tabakai kitabiyelerinden yaptıkları muhakkaktır. İlk insanlara ağaçların manevi tesiri de olmuş ağaçlar ilahların makarri tanınmış ve en iyi ağacın Allah tarafından takdis edildiği telakki olunmuştur. İlk silâhların ağaçlardan yapıldığı da muhakkaktır. İnsanlarda başlayan ilk medeniyet yavaş yavaş ilerledikçe ve muntazam mesken ihtiyacını duyduğu zaman yine ormanların yardımına arzı iftikar etmiş ve halen de en modern meskenlerimizin inşasında ağaç ihtiyacından vares-te kalamamıştır.

İnsanların medeniyet sahasında maden devrine girdiklerini incelersek yine bu sahada da yardımlarına ormanların yetiştiği göze çarpan demirin keşfi üzerine demir filizlerinin eritilmesine odun ve odun kömürü kullanılmıştır. Maden eritme ocakları daima ormanlar içerisinde sathı mailler üzerinde kurulduğunu görürüz. Bugün ormanlar içerisinde bunların asarı ve maden çurufuna rast gelinmektedir. Ormanlarda seyahat edenler çok defa bu ocaklara rast gelmişlerdir. Uzağa gitmeğe hacet yok vilâyetlerimizin Ergani bakır madeninin yakın zamanı kadar civar ormanlardan tedarik edilen odun kömürü ile eritildiği bugün bile halk yedinde bulunan kömür salgını vesikalarının mevcudiyetiyle sabittir. İnsanların medeniyet sahasında bu kadar ilerlemesini temin için pek çok ormanların mevcudiyetine hateme çekilmiş ve bunu gören ormanların kıymetini müdrik bulunan salâhiyattar şahıslar haklı bir endişeye düşmüştür. Prusya imparatoru Lodvi hic olmazsa bir kısım ormanları bu tahribattan kur-

tarmak emelile 1340 senesinde devlet ormanları içerisinde bulunan cam eritme ocaklarının kaldırılmasını emretmiştir. Maden ocakları için geride kalan hususî ormanlardaki sarfiyat da nazarı dikkati celp eder bir şekil aldığından şikâyetler tevali etmiş nihayet 17 inci asrın bidayetinde keşfolunan maden kömürü kullanılmak suretiyle orman katliamına nihayet verilmiştir. İngilterede 17 ci asra kadar madenlerini odun ve odun kömürüyle eritmiş 17 inci asrın bidayetinde maden kömürünün maden ocaklarında yakılması tecrübesi yapılmış nihayet 1780 tarihinde bütün eritme ocakları maden kömürü kullanmağa başlamışlardır.

İnsanların ilerlemesinde en büyük âmil olan deniz ticaretinin vasıtalarından bulunan ilk gemilerin odundan yapıldığı ve halen de yapılmakta olduğu hepimizin malûmudur. Medeniyetin bu safhasında da odunun oynadığı rolü izaha lüzum yoktur. Yakın zamana kadar tersanemize tahsis edilmiş ormanlar vardır. Bursanın İnegöl kazasıyla Bileciğin Bozüyük kazası arasındaki meşhur Ahu dağı meşe ormanları tersanelerimiz tarafından eritilmiş yok edilmiştir. Bugün bu meşhur ormanın yerinde cüzi bir çalılık kalmıştır.

Büyük bilginlerden birisi (orman suyu, su merayı, mer'a hayvanı, hayvan gübreyi, gübre ziraatı yetiştirir) demiştir. Filhakika ormanların bu tesiri gayri kabili inkârdır. Köylülerimiz bile orman suyu zabteder, derler. Ormanların su üzerindeki tesirini izah edebilmek için koca bir eser yazmak lâzımdır. Ormanların yağmur ve kar sularını tevkif ederek menbaları beslemek deli derelerin cereyanını temin etmek ve bu suretle mer'a ve ziraat arazilerini sel tahribatından korumak gibi hizmetlerini hepimiz biliriz.

927 senesinde Fransada toplanan âlî komisyon feyzan ve sellerin tahribatının önüne geçmek için tezekkür ettiği tedabirden dereleri temizlemek cetvel ve kanallar açmak gibi tedbirleri muvakkat addetmiş ve esas tedbiri Alp dağlarının teşcirinde bulmuş bunun için de birinci defa olmak üzere 200

Üç Ayak

Revû ~ Müzik ~ Oyun ~ Söz

Elâzizin, meşhur Üçayak oyunu Sadi Günel tarafından notaya alındı ve Halkevimiz tarafından basıldı. Bu oyun hakkında arkadaşımız tarafından yazılan satırları aşağıya naklediyoruz :

Müzik ve dans : yaşayış içinde insana bedisel varlığını en iyi hatırlatan iki önemli güçtür. Binbir yorgunlukla geçen günlerimizin bize, oh !.. dedirten saatleri ne kadar azsa, o saatlerde müzik ve dansı aramak istediğimiz de o kadar çoktur.

milyon altun frank tahsisat kabul etmiştir.

Ruslar ikinci beş senelik programda milyonlarca hektar ziraat arazisi kazanmak için çok vasi orman yetiştirmeği kabul etmiş ve keza milyonlarca hektar araziye orman eşçarıyla teşcir etmiştir. Bugün hükümetimizin Bursadaki Nilüfer çayı ile Menderes nehri ve diğer çay ve nehirlerimizin mecralarının tathiri için şabul ettiği milyonlarca lira masraf ormanlarımızın tahribinden doğan acı bir neticedir.

Ormanların sıhhat üzerine olan tesiri o kadar vasi ve şumulludurki en büyük bilginler bile bugün bunu tamamilen izah edememektedirler. Kısaca bahsettığımız ormanların medeniyete olan şu hizmetlerinden de anlaşılıyor ki orman eşçarı kesilmek ve yakılmak için yaratılmış bir nesne değildir. Bilâkis bakılması ve yetiştirilmesi lâzım gelen, sıhhat ve iktisadiyatımız üzerinde çok müessir olan esaslî bir uzuvdur. Bunun için bir dal keserken sıhhat ve iktisadiyatımızdan bir parça kaybettiğimizi ve kendi elimizle ormanı değil kendimizi baltaladığımızı bilmemiz lâzımdır. Bilhassa senelerdenberi tahrip edilen mıntıkamız ormanlarının ehemmiyetle muhafazası ve insan elinin yardımıyla de yetiştirilmesi gerektir. Bu yapıldığı günden itibaren görülecektir ki mıntıkamızın iklim, su ve ziraat vaziyeti değişecek ve memnuniyeti mucip bir vaziyet olacaktır.

E. İ.

Müzikle dansın birbirlerinden hiç ayrılmıyan birer ikiz kardeş olduklarını bilmiyen yoktur. Fakat, Türk müziği gibi, Türk oyunlarının da inceliklerini ve kıvraklıklarını bilmiyenler çok olsa gerektir.

İşte ben onlara, şu küçük girişmemle göstermek istiyorum ki, Türk dansları bilgili bir özenle oynanılırsa, onların güzellikleri ve ritme uygunlukları göz kamaştıracak değerdedir.

Bugünün Türk çocuğunun kafasında çakan her şimşek, kıvılcımını Anadolunun ateşinden alıyor. Ben de ertliğime kardeş olan bu işe biraz özenle kendimi verdim. Bugüne kadar iki yıl suyunu içtiğim Elâzizin (Üçayak) adile anılan, bu oyununu çok iyi bilenlerden öğrendim. Kökünü hiç bozmadan biraz artistik bir düzen verince seyredenlere, güzel, dedirtecek kadar özlü bir Türk oyunu meydana çıktı.

Bu yön oyunlarının en karakteristik görünüşü ayak figürlerindedir. Üçayağın da müziğine çok uyan ayak atışları vardır. Müziğinde de ritim çok kuvvetli olduğundan bu oyunun, yalnız iki tek adım atışla oynanan oyununu biraz işleyince, göze batacak kadar önemli bir dans yaptım desem, boş yere çalışmış olmadığımı söylemiş olurum.

Müziğine gelince : Yine Elâzizin Mamoş adlı, ince ve tatlı melodili bir şarkısını ve Üçayağın oyun havasını aldım, armonize ettim. Bir kaç parça da kendim katarak bir Revû yaptım.

Mamoş şarkısının biraz dekolte olan sözlerini değiştirdim. Yerine Revû'nun konusuna uygun düşecek bir iki kuple koydum; ve kendi eserlerimi ekledim.

Bu işlerde benden çok yüksek bilgisi olanlardan bu atılganlığımı hoş görmelerini dilerim.

Sadi Günel

Harput Halkevi binası

Elâzîz imar faaliyetinin canlı örneklerinden iki fotoğraf

Elâzizin imar faaliyetlerini ara sıra mecmuamıza yazarak ve fotoğraflarını basarak yurdumuzun tanınmasına çalışacağız.

Son yıllarda Elâziz, hakikaten geniş bir imar faaliyetine sahne olmuştur. Bu çalışma, durmu-

yarak devam ettiği takdirde Elâziz, hakikaten şarkın en güzel ve mamur bir şehri olacaktır.

Yukardaki resim güzel ve şirin Harputun çok iyi bir surette yapılmış olan Halkevi binasını göstermektedir.

Elâziz imar faaliyetlerinden canlı örneklerinden
Harputta Belediye Bahçesi

HATAY DAVASI

Her cihetten anlaşma tamam oldu

Murahhas heyetimizin Cenevrede müdafaa ettikleri Türk tezi, nihayet tanındı.

Sancakta yeni kurulacak olan Hatay Türk parlamentosu ile Suriye parlamentosu sancağın dahili işlerini idare edecektir.

Kat'î metin milletler cemiyeti tarafından tasdik edilmezden önce Ankaraya bildirile-

cek ve sonradan milletler cemiyetine bildirilecektir. Fakat bu; anlaşmada bir değişikliğe delâlet edemez.

Sancak hakkındaki tezlerimiz milletler cemiyetinin önümüzdeki ay içindeki toplantısında meriyet mevkiine girecektir.

Harput Şairleri :

Hacı Hayri

Aslan Harputludur. 1293 mebuslarından Edib, Fazıl, Hacı Hafız Mahmud efendinin oğludur. Anası İstanbulludur. 277 senesi miâdisinde Harputun ağa mahallesindeki zamanında n. cmei üdeba ve zürefa olan evlerinde doğdu.

Henüz on on iki yaşında mahalle mektebinde iken şarkı yazmağa ve yazdığı şarkılar da zamanın ahenğinde yer tutmağa başladı. Fitri zekâsı kuvvetli hafızası muhitinde esaslı bir mekteb olmayışı tahsilini ikmal eylemeye sebebiyet verdi. Amcası oğlu Kaside şarihî zade Hacı Abdülhamid efendinin medresesine devam başladı ise de tab'i şairanesi, mizacı levendanesi hocalığa elvermedi. Medrese tahsilini cılız gördü. Kitabet sınıfına atıldı. Daha 18 — 20 yaşlarında iken (Hatırai ahdi şebab) namında şiirlerini bir araya topladı ve İstanbulda tabettirdi. Halen nüshası pek nadirdir.

1300 tarihinden evvel yazmış olduğu şiirlerde bile dürüst ve herkesin anhyabileceği bir lisan kullanılmıştır. Şiirleri hikemiyatla doludur. Ekser şiiri hezliyat, hicivdir. Fakat ciddî sahada yazmış olduğu gazeller, kasideler, naitler, münacaatlar da nesri gibi gerek kendi zamanında gerek ölümünden sonra lezzetle okunmaktadır. Evvelâ Mamuretülâziz vilâyeti meclisi idare kitabesinde işe başladı. Sırasıyla meclisi idare başkâtibi, Dersim vilâyeti mektubcusu, Musul

ve Diyarbekir vilâyetleri mektubculuğunda Argani ve Dersim mutasarrıflıklarında bulundu. Her bulunduğu memuriyetlerde manzum ve mensur hayli eser bırakmıştır. İlâni meşrutiyette sağdı. 326 da yine memuriyet takibi için İstanbul'a gitti. İstanbul'da hastalanarak Fransız hastanesinde öldü ve Edirnekapı mezarlığına gömüldü.

İşrete çok münhemik oluşu bardaklarla susuz rakı içişi hayatını daha ihtiyar denmiyecek bir zamanda ifna etti. Halen bir kızı ile karısı Elâzizin Hoğu köyündedirler. Ve refah içinde deyildirler.

Doğunca kızcağızım
namını edibe kodum
Edib olan kişinin
zadesi edibe gerek

Şiirlerini toplamak kendisinin adeti değildi. Bir çok sene evvel söylemiş olduğu bir şiirini birisi kendisine okursa biraz düşünür. Bu benim sözüme benziyor derdi.

Altanda merhumun şiirlerinden ve nesirlerinden bir kaç parça neşret-

meyi gerek unutulmuş bir Türk şairinin hatrasına hürmet gerekse Altan'ın saygı değer okuyucularına bakir bir edebiyat kaynağı sunmak cihetinden faydalı buluyorum.

Bu sayıda merhumun nasıl şiire başladığı hakkındaki kendi yazısını takdim ediyorum. Gele-

Hacı Hayri

cek nushadan itibaren şiirlerinden parça parça takdim edeceğim.

(Abdi aciz sığıri sinnimde pederimin teşvi-kiyle şiirler ezberleyip şiir yazmağa heveskâr oldum. Doksan bir tarihinde on dört yaşında iken refakati pederle Hicaza gittik.

Oldu gurbet meskenim ettim vatandan
inhiraf
Badezin arz eylesun, dildara halım telgiraf

matlaile bir gazel yazarak pedere takdim ettim. Hafif tebessümle (Ne şeker olduğunu sonra anlar-sın) dedi. Vakıa bir gün yazdığım şiiri bir kaç gün sonra beğenmezdim. O hal ile şiir yazmağa devam ettim. Şimdiki tarihten (316) ondört sene mukaddem Derseadette iken Muallim Naci merhum Tercümanı Hakikat gazetesine âsarı edebiye yazar ve her taraftan yağdırılan eş'ardan Tercüma dercedilenlerin bazılarını takdir ve bir takımını zarifâne müzeyyifane tenkid ederdi. O sırada Muallim merhumun

Her melâl âbâdı nüzhetgâhe tahvil eylerim
Gittiğim her yerde bir meyhane teşkil eylerim

matlali gazelini :

Olsa gam gönlümde zevkü şevke tebdil
eylerim

Âlemi bir âlemi asude tahvil eylerim

Nerede olsam kendime bir neş'e tahsil
eylerim

Suretinde tahmis ederek mat'baaya gönderdim. Ferdası tercümanın edebiyat sütularına baktığımda bizim tahmisin zirine (Bu tahmis yekâveze-ne tevsifine seza bir surette imtizaçlı yazıldığından sahibinin hüsnü tabiatine delâlet ediyor. Badema gönderilecek eserlerini maalmemnuniye dercederiz) zemininde bir fıkrai takdiriye yazılmış olduğunu görüp andan aldığım cesaretle yine muallimin bir gazelini tahmis ettim. Müteakiben

Eyerçi bade içer bizde neşveyab oluruz
Düşünmeyiz ki nihayette pek harap oluruz

Matlaile bir murabaa nazm edip matbaaya takdim eyledim. Anın üzerine de muharriri şehir atufetli Ahmet Midhat efendi hazretleri (Tahsin) serlevhalı ve (Aferin Hayri) ünvanlı bir makale takdiriye yazılmış olduğunu görünce şevki şairiyet daha galeyan eylediğinden mütemadiyen şiir ile uğraşmağa başladığım gibi ekserisi tufuliyetin asırı olmak üzere (Hatırai ahdi şebab) namile bir de mecmua neşrine mütecasir olduğum sırada muharriri müşarünileyhin şiir aleyhinde vukua gelen derbati tarizile heyeti edibiye dağılıp biz dahi mulğa Dersim vilâyeti mektupçuluğuna memuren Derseadetten müfarekat eyledik. Dersimde iken vazifei resmiyemiz şiir ile iştiğale mani olduğu gibi Harputa avdetten sonra da kâh hastalıkla kâh kitabetle meşgul olduk. Güzerani zaman ile şiir hakkında fikrimiz dahi değişti.

Şu halde fikri acizaneme göre zevki aşınayı eş'ar olmak tabiatı insan için meziyeti mümtazei fitriyedir. Kezalik müheyyiç, müessir, musanna, latif şiirleri külfetsizce söylemek dahi bir fazileti makbuledir. Amma şu evsafı haiz olmaksızın muttasıl şiir söylemek eseri addolunacağı gibi iktidari şairane ile muttasıl olanların dahi kalbe tesir edecek bir halden mütehasis olmaksızın veyahut ahlâka adaba dair akıl ve hikmete muvafık maal ve maniyi tasvir için bir zemin bulmaksızın geceyi gündüze katarak mevzun ve mukaffa söz söylemeye çalışmaları dahi abesle iştiğaldan ibarettir. İşte bu fikre tabean evvelce az zamanda söylediğim şiir kadar on dört sene zarfında söylemiş olduğum eş'arın ekserisi birer hissi mahsus ile yazıldıklarından tab'e muvafık gördüklerimi bu makale zirine dercediyorum. Bunlardan asrımızın müceddidini edebiyatı saffında bulunanlarca itiraza hedef edilecek yolda nazım olunmuş sözlerimiz varsa da şiir hayaldir. Maalında hakikat aranılmaz.)

Avukat
N. Erdem

Yarınki nesli sağlam yetiştirelim

Ana ve Babalara

Evlâ'ının sıhhat ve neş'e dolu uzun bir ömüre kavuşmasını istemiyen ana ve baba varmıdır? Yine öz evlâdı kadar sevdiği yetişmesi uğruna ömrünü tüketen bir öğretmen de talebesinin günden güne solmasına dayanacak bir kalbe sahipmi dir?...

Ne böyle ana ve baba ne de böyle bir öğretmen tasavvur edilebilir.

O halde : Evlâtlarımız arasında onlara ver-meğe mecbur olduğumuz güzel çocuk neş'esile yaşayamayanların mevcudiyetine ne diyelim.

Sizinle herhangi bir ilk okulu veya bir orta okulu gezelim.. Yavrularımızın fikir ve ruh tekâmülüne doğru yürüdüklerini görürüz. Mektebin sıcak bir odasında yavrularımızı birer birer soyalım vücutlarına sade şefkatli ve her şeyi gören hassas anne gözile bakalım. Yarının bütün yükünü omuzlarında taşıyacak olan bu körpe insan filizleri muntazam büyüyor mu?... kaç tanesinin derisi körpeli ve tazelğin penbeliğine bürünmüştür. Kaçının boyu servi fidanı gibi mevzundur. Bu araştırmada hiç şüphesiz bizi sevindireceklere değil müteessir edecek hallere tesadüf edeceğiz.

İşte bunun sebeplerini;.. yavrularımızı erginleşme çağında gözetliyen tehlikelere karşı koyabilmek çarelerini beraberce düşünelim.

Böyle bir çocuk muhitinde yaptığımız araştırmada gözümüze çarpan başlıca teşekkül mütalâaları şunlardır :

Bel kemiği çarpıklıkları : Ehemmiyetsiz bir duruş hatası yüzünden husule gelen ve gözümüze bile çarpmıyan hastalık nihayet bir omuzun hafif kalkık diğerinin düşük oluşu gibi bir vaziyette tezahür eder, bazen belin hafif içeri çökmesini tabii görenler olur.

İnsan oklav yutmuş gibi dimdik olmaz ya!... diyenlere insan oklav yutmuş gibi değil sülün gibi olmağa namzettir diyeceğiz... Sıhhata, sıhhatın gü-

zelliğine ancak iyi kemiği, sinirleri, uzviyetin büyük vazifeleri tam bir ahenk içinde büyüdüğü zamanda kavuşmak mümkündür. Bunun dışında kalan her ahenksizlik bazen amansız illetlerin başlangıcı sayılabilir. Düşük bir omuz üzerinde sağa veya sola yatık bir baş yelek önünde davul gibi giden karın, küçük bir göğüs kafesi, eğri basan ayaklar hep dikkatsizlikler ufak tefek ihmallerle beden terbiyesine karşı duyulan alâkasızlığın ceza'arıdır. Bu teşekkül hataları merhi bir halden sonra vücut örgülerinin bozulmasile doğumdan kalma teşrihi bir kusur ile damgalanmış değildir. Hiç şüphesiz bilgisizliğin, bakımsızlığın fizyolojik inkişaf devresindeki kemiklerin, bantların en zayıf zamanda müteessir olmasından ileri gelir:

Doğum, kaza, hastalık gibi bilinen muayyen bir sebep yoksa çocukların yedi yaşından evvel biçimsiz yapılaşa uğradıkları tesadüf edilen bir hal değildir. Teşekkül hataları umumiyetle sekiz yaşına doğru başlar. Bu yaştan sonra çocukların kontrol altında bulunmaları lâzımdır. Bu devirde başlayan hastalık ergenlik devrinde tamamen göze batacak bir şekil alır.

Almanya'da yapılan istatistiklere göre belkemiği çarpıklıkları

Çocukluk devrinde	Ergenlik devrinde
Kızlarda % 21	% 19
Erkeklerde % 19	% 12 dir.

Bu fark bize erkeklerin çocuklukta açık havada koşup oynamak suretiyle derdi kendi kendilerine tedavi ettiklerini gösterir.

Bu sözlerimle belkemiği çarpıklıklarının yalnız çocuklukta olduğunu söylemek istemiyorum. Büyüme devrinin her hangi bir çağında başlayabilir ve alabildiğine yürür, Bu dertler çocuklarımıza büyük bir tezahüratla kendilerini belli ederek gelmezler. Sinsi ve yıkıcı tesirlerini yavaş yavaş yapar-

Elâziz türküleri ve oyunları Halkevimiz tarafından neşredildi.

Halk musikisi arasında güzel sözleri ve ahenkleriyle yer tutan : (Harputun mayaları, divanları, hoyratları) vesaire gibi parçaları, bir çok senelerdenberi yerli halk arasında söylenip gelmektedir.

Manâlarındaki ifadeler, ülkemizin hemen hemen her yerindeki duygularıyla beraberdir. Söz ve sazın birbirini tutması; ve oynayıpta, ayaklar ve beden üzerindeki hareketlere göre de oyun havalarının tertip edilmesi, beste kıymetlerini yükseltmektedir.

Bunca senelerdenberi halk musikisi arasında bir varlık teşkil eden; ve besteleyiciler, okuyucularca işidilmiş bulunan; fakat şimdiye kadar incelenip tesbit edilmemesinden — kendi muhitinden uzaklaştıkça — sözlerinin ve ahenginin değiştiği, ve aslını kaybettiği görülen Harput (Elâziz) havalarının; asıl ağızdan çıktığı gibi notaya alınması düşünülmüştür. Bu küçük eserde tesbit edilen otuz sekiz parça da, bu şekilde sanatkârlarımıza esas olarak verilmiştir.

Bu esaslar, ana hatları elde bulundukça, modern sazlar üzerine, her sanatkârın duygusuna

ken ana, baba haberdar değildir.

Fakat bir gün gelir ana ve babanın hayret gözünü üzerine çekecek kadar ileri giden hastalığın tedavisi de zor olur.

Analara.. babalar yavrularınızın yeyip içmesi ne kadar alâkadar iseniz vücut tekâmüllerile de o kadar belki daha fazla alâkadar olunuz.

Uslu diye bir köşede oturmasına aslâ müsaade etmeyiniz. Çocuğun koşup oynaması sizi rahatsız etse bile onun sıhhati yarınki sağlam hayatı için hoş görün onu yaramazlıkla ayıplamayın.

Seracettin Erel

göre armonize edilmek suretiyle, daha geniş bir sahanın ortaya çıkarılabileceği itibariyle, bu cihet tercih edilmiştir.

Henüz bazı notalanmamış parçalar da vardır. Bunlar da, sırası geldikçe tesbit edilerek neşrolunacaktır. Elâzizin bu güzel parçalarının — esas kaybedilmemek şartıyla — "Batı," musikisi tekniğine uygun şekilde armonize edilip meydana getirilmesi de, programımız arasındadır.

Halk şarkılarına pek vakıf bulunan Orta okul sekreteri ve Güzel sanatlar komitesi üyesinden Osman Ögenin, parçaları notaya vermekte gösterdiği alâkaya karşılık, âlenî teşekkürümüzü sunarız. Notaya alan orkestramız şefi Ferruhun, bu husustaki bazı mütalâalarını gelecek sayımızda yazacağız.

Kozanoğlu

Halkevimizin temsil komitesi; Adana felâketzedelerine yardım maksadiyle bir temsil vermeği kararlaştırmış ve şimdiden hazırlığa başlamıştır.

Halkevi, Kozanoğlunu temsil etmek suretiyle Adananın bu meşhur şahsiyetini yaşatmış ve canlandırmış olacaktır.

Gelecek sayımızda bu temsilden bahsedeceğiz.

Necati Efendinin Sünnetçiliği

- 2 -

İş sahibi kim olursa olsun sızdırmadan bırakmıyordu. Necatinin şikâyetçilerinin çoğaldığını gören Kaymakam işin pek aşırı gitmemesini teminen Necatiyi yanına çağırarak : Oğlum Necati pek ileri gidiyorsun; bu halk bize her zaman lâzım, sızıltıya meydan verme diye tenbit etti.

Usta hırsız Kaymakamın bu nasihatından kızan Necati de beyefendi benim siz gibi adam akıllı bir parti vurmama imkân yok; çünkü ne evlendirecek kız veya oğlum, ne de sünnet ettirecek çocuğum var. Ne yapalım bizimki böyle diye cevap verdi. Bu vadide fazla münakaşaya girmeyi istemiyen Kaymakam; oğlum ben sana bir şey demiyorum idare et, sızıltıya meydan verme diyerek Necatiyi fazla söyletmeden uğurladı.

Yalnız şu muhakkak ki Necati ile Kaymakam arasına rekabet girmişti. Tekauit olan Malmüdüüne vekâlet eden Necati bütün gayretine rağmen büyük partiler vuramıyordu. Kendi kendine benden çok sonra gelen, Kazayı ben kadar bilmiyen Kaymakam muazzam partiler vursun da ben onun yarısı kadar bir şey yapamayayım diye düşünüyor; mütemadiyen varidat menbaları arıyordu. Bununla beraber her gün sabahları daireye geçerken Necatinin evine bir çok adamların hediyeler getirdiğini gören Kaymakamın da kendine gelmesinden canı sıkılıyordu.

Necatiyi azletmek işine gelmiyen Kaymakam onun ölümünü istemekten başka çare bulamıyarak şu adam bir ölse de hem tehlikesinden kurtulsam hem de yeni dolaplar çevirsem diye düşünüyordu. Çiftlerin beşinci evleniş olalı üç ay kadar olmuştu. Huylu huyundan vaz geçer mi? Kaymakamın ikinci sermayesi de iki oğlu idi. Bunların dördüncü sünnet işini de aklında iken yaptırmaya karar verdi.

Necatiyi sevmemekle beraber bu işlerin harici bir propağandacılığını ancak o yapabileceğinden sever görünüyordu. Bu işin programını hazırlamak için bir gece Necatiyi evine çağırdı. Şurdan burdan biraz görüşükten sonra Kaymakam mese-

leyi açtı. Necati artık badava çalışmamaya karar verdiği için efendim ben bu işi yapamam dedi. Sebebini araştıran Kaymakama açıkça davulu ben çalışıyorum parsayı efendimiz topluyor diyerek kendisine bir pay ayrılmasını istedi.

Bu işin düğün kadar varidatlı olmadığını söyleyen Kaymakamla elli altına pazarlığı bitirdiler. Yalnız bu işte sünnetçiliği de yani sünnet etmişcesine yapılacak rolü de Necati oynayacaktı. En ehemmiyetli iş başkasına verilir mi idi. Hakikî bir sünnetçi gelse çocukları sünnetli görecekti foya meydana çıkacak

Çocuklar rollerini biliyorlardı. Üç beş gün yatakta yattıktan sonra sokakta geceliklerle yanlarına basa basa gezeceklerdi. Necati o gece çocuklara provalarını yaptırdı. Çocukların işin nazariyat ve ameliyatına vakıf olduklarını ve buna ait her şeyi falsosuz yaptıklarını görünce kendini tutamıyarak lâubali olduğu Kaymakama; beyefendi maşallah devlethanenin sakinleri hep çekirdekten yetişme. Bu aile hiç yokluk görmez dedi. Kaymakam da anlamamazlıktan gelerek himmeti âlilerile oğlum dedi ve sözü deniştirdi. Kararlaştırılan şekilleri bir daha gözden geçirdiler.

Necatinin sünnetçiliği şu şekilde meydana çıkacaktı :

Kaymakamın hanımı evvelce tanıştıkları Necatinin sünnetçiliğini ta eskiden biliyormuş. Kaymakamın teessüründen bulunamayacağı sünnet odasında yalnız hanım ile Necati bulunacak. Bu ameliyeyi Necati ısrar üzerine yapmış gibi görünecekti. İş basitti çünkü sünnette yalnız Kaymakamın karısı hazır bulunacak. Evvelce içinde biraz tavuk kanı bulunan bir leğen karyolanın altına saklanacak, Necati odada biraz kaldıktan sonra usturasına bu kandan biraz bulaştırarak kapudan çıkacak ve yine bir beze bu kandan bir kaç damla sürecekler. İşte Necatinin işi bundan ibaret. Bu kadar bir iş için elli altın da az değil. Yalnız meseleyi kimseye çıkarmamak lâzım. Bu da Necatini yapamayacağı iş

değil ya ...

Sünnet gününü kararlaştırdılar. Evvelce düğüne gelenlerin listesi hazır olduğu için zahmet çekmeden bu listede yazılı olanların davetiyeleri hazırlanarak gönderildi. Sünnet gününden iki gün evvel hediyeler gelmeğe başladı. İnek, manda, koyun ve sair hediye olarak getirilen hayvanlar bir hana yerleştirildi. Sair cansız hediyeler de eve alındı.

Sünnet zamanı yüreği tahammül edemiyen Kaymakam, Necatiye herkese emniyet edemediği kıymetli çocuklarının sünnetini yapivermesini her kesin yanında rica etti. Necati de gûya Kaymakamı kıramıyormuş gibi bir tavır alarak emrini ifa için Kaymakamın evine gitti ve hanımın da bulunduğu bir odada çocuklara kimseye bir şey söylememelerini bir daha tenbih ederek sahte işini yaparak ellerini ve usturasını tavuk kanı ile bulaştırarak dışarı çıktı. Çocuklar süslü karyolalara yattılar. Bir cemmi gafir halinde çocuklarını ziyarete gelen Kaymakam muvaffakiyetli ameliyatından dolayı Necatiyi tebrik etti. Çocuklar beybaba çok acıyor, Necati amucamız bizi tavanda kuş var diye kandırıyordu diyerek sahte numaralarını yapıyorlardı. Bunları gören Necati de köpek oğulları çekirdekten yetişmiş diye içinden hayret ediyordu.

Gelen memurlar boş çıkmadılar. Kimisi bir seksenlik kimisi bir mahmudiye, hali vakti düzgünce olanlarda birer kulplu altın takarak ayrıldılar ve Necatinin yeni mesleği hakkında konuşa konuşa gittiler.

Köylerden gelen müsafirlere bir öğle yemeği verildi. Köylüler köylerine dağıldı. Kaza halkı akın akın Kaymakamın evini ziyarete devam ediyordu. Allah ne verdisse bu işte de Kaymakamın her yeri dolmuştu. İlk akşam gelen Necatiye yorğanların üzerine takıl n yüz yetmiş altundan ellisini çıkarak verdi. Necati işin sahteliğinin meydana çıkması için çocuklara sıkı sıkı tenbih ederek ayrıldı.

Üç gün sonra sokağa çıkan çocuklarda sünnetli çocuklar gibi bir kaç gün gezdikten sonra tabii hallerine döndüler. Kaymakam çok memnundu. Bu iki düğünden adam akıllı yükünü tutmuştu. Getirilen hayvanları ve sair hediyeleri hep paraya çevirdi. Şimdiye kadar yaptığı düğünlerin en bereketlisi bu kazada olmuştu. Geniş ve aynı zamanda münbit toprağı olan bu kaza halkının hali vakti

yerinde idi. Bilhassa muhtarlık için varlarını, yoklarını feda etmekten çekinmiyen köy ağaları için Kaymakama sokulmak için bundan iyi fırsat olurmu idi? bu düşünce ile gelen hediyelerin kısmı mühimmi çok kıymetli şeylerdi. Düğünlerin bereketli oluşu bundandı.

Kadı efendi de sünnet zamanı gelen bir tanecek oğlunu kazada iyi bir sünnetçi olmadığından bu işi yaptırtmamıştı. Kaymakamın çocuklarının sünnet işinde bir arıza olmadığını öğrenen kadı; Necatiye bu işi yaptıracığını düşünerek kimseye haber vermeden sünnet gününü seçti ve okuları yazdırarak dağıttırdı. Kaymakamı doyuramıyan halk bu seferde Kadıya taşınacaklardı. Kadı da Kaymakamdan kalmazdı. Herkesin onunla da işi oluyordu. Hem kimin haddine düşmüş Kaymakama hediye getirsin de Kadıya getirmesin. Hem bu yerin Kadısı başka tarafların Kadısına benzemezdi, Haşin tabiatlı, merhametsiz bir adamdı. Çarşıdan geçerken ayağa kalkmıyanlara bile kin bağlayan ve kara kadı diye nam veren bu zattan Kaymakamdan tutun da bir dul kariya kadar her kes korkardı. Kadının okularına karşılık bir gün evvelinden her yerden canlı, cansız hediyeler gelmeğe başlamıştı.

Meseleden bir gün evvel henüz hiç bir şeyden haberi olmıyan Necatiyi Kadı makamına çağırdı. Göksü düğmeli, yerden temennah ile giren Necatiye; yarın benim oğlunun sünnet düğünü var Kaymakamın çocuklarını iyi sünnet ettiğin hiç bir arıza olmamasından belli. Senin böyle sanatın vardı da niye şimdiye kadar haber vermedin.... Fena değil. Sanatların en kötüsü çalgıcılık, onu da öğren unut derler. Bak senin sünnetçilik işimize yarayacak. Mubarek elinle yarın benim çocuğu da sünnet edeceksin. Dedi.

Kadının bu emri karşısında rengi atan Necati; emredersinizden başka bir cevap veremedi. Kapıdan ayaklar birbirine karışarak çıktı. Yarın hasta olsam çıkmasam olmaz. Nasıl bu sünnetçiliği bana yaptıracak, hem kazanın şirreti olan Kadının elinden neler çekerim diye düşündü, taşındı bu işten kurtulmanın çaresini bulamadı. Doğruca Kaymakamın yanına gitti meseleyi anlattı.

Kaymakam sünnetçiliğin harici görünüşüne nazaran zor bir iş olmadığı anlatarak bunu yapmanın başka çare olmadığını söyledi. Evine dönen Necati, yarın bir kaç kadeh konyak atarak bu işi

yaparım kurtuluş çaresi yok diyerek karar verdi. Ertesi gün kararlaştıran sünnet saatından bir kaç saat evvel konyak çekmeğe başladı. Mübaşirin buyur Kadı Ef. istiyor diye haber getirdiği vakit o da hafif keyf olmuştu. Usturasını alarak Kadının evine gitti. Kadı efendi de Kaymakam gibi müteessir olmamak için ameliyat başında bulunmıyacaktı.

Çocukla yalnız kalan Necati keskin olan usturasile hiç bilmediği bu işi yaptı. Lâkin daha oradan ayrılmaya vakit bulmadan fazla kan akmaya başlamıştı. Süslü karyola kan içinde kalmıştı. Kanı durdurmak için sigara külü, örümcek filan koyduysada kanı durduramadı. Çocuk avazı çıktığı kadar bağıyordu.

Necati fazla durmıyarak geçerdie bıraktı gitti. Necati için hastayım diyerek eve kapanmaktan başka çare yoktu. Nitekim o da öyle yaptı. Kadı kafile ile ziyarete geldiğinde çocuğunun kanlar içinde feryadını görünce Necatiye haber yolladı, hasta olduğunu söylediler.

Bir iki gün sonra geçer diye aldırmadı. Aradan üç gün geçtiği halde kan halâ durmamıştı. Çocuk gece gündüz uyku bile uyumadan mütemediyen ağlayıp bağıyordu. Aksi gibi kazanın biricik mütetabbibi de yörükleri dolaşmak için yaylalara çıkmıştı. Aradan bir hafta geçmişti çocuk bitkin bir hale gelmiş ameliyat yapılan âzası şişmiş, iltihap yapmış hâlâ fasılalarla kan geliyordu. Kadı, kaymakama danıştı o da bazan böyle iltihap yapar am... bir doktor getirseniz iyi olur dedi. Hekim getirtmenin bahalıya mal olacağını bilen metelikçi kadı bir kaç gün daha sabretmek istedi ise de karısının ısrarı üzerine İzmir'den bir hekim getirtti.

Doktor gelinciye kadar aradan yine bir kaç gün geçmişti gelen hekim sünnetin anlamaz bir adam tarafından yapılmış olduğunu, çocuğun fazla kan zayi etmiş bulunmasından ve âzasında hasıl olan iltihap neticesi kurtulma ihtimalinin az olduğunu söyledi. Ve yaptığı bütün ihtimama rağmen çocuk kurtulamayarak öldü.

Hayatlarının biricik mahsulu olan çocuğun Necatinin sünnet işinden ileri geldiğini iyice anlıyan kadı, koşa koşa Necatinin evine gitti. İş evinden takip eden Necati; kadının geleceğini bildiği için sahte hastalık numaralarını hazırlamaya koyuldu. Kızgınlığından gözleri dışarı fırlamış olan kadı titreyen elleriyle yalandan bayılmış olan Necatiye; katil

herif yaptığını beyendin mi? benden alınacak bir intikamın mı vardı? mel'un söyle diye bağıarak üzerine atılmak istedi.

İşin vahametini idrak eden Necati her şeyi açıkça söylemeğe karar vererek kadıya, dur kadı efendi bu bahanedir. Çocuğun vadesi gelmiş öldü. Allah sizlere ömür versin oturun size anlatacak sözüm var dedi. Kadı, bu laf üzerine Necatinin karşısına oturdu. Necati kaymahamın vaziyetinin, kızını, sahte olarak evlendirmesini; çocuklarının sahte sünnet işini ve kendisinin bu işlerde hiç alakası olmadığını, Kaymakamın çocuklarını haktki olarak sünnet etmeyip onun hediye toplamak için kendisinin sünnet yapmış gibi hareket etmesini kaymakamın emrettiğini memuriyetinden atar korkusuyla bunları yapmaya mecbur olduğunu Çorçocuk sahibi olmasından geçinceme kaygusuyla bundan başka çare olmadığını kendisi hayatta tavuk bile kesmediği halde kaymakamın ehemmiyetsiz demesile hürmetkârı olduğu kadıyı kıramamasından bu işe sırf onu memnun etmek için yapmış olduğunu açıkça söyledi.

Dönen dolabları etraflica öğrenen kadı bir şey söylemiyerek Necatinin yanından ayrıldı. Kadının çocuğunun ölümü dolayısıyla işin vahametini anlıyan kaymakam da hastayım diyerek evine kapandı. Kadı kaymakamı dairesinde bulamayınca doğru telegrafhaneye gitti.

Hadiseyi bütün açıklığıyla Babı meşihata telgrafla bildirdi. Tahkika gelen vali, Kaymakamın çekirdekten yetişme usta bir hırsız, Necatinin de hakikî ve sadık bir yardımcısı bir hırsız olduğunu anladı. Kaymakam bir azille kurtuldu. Necati de onun atlatamadığı bu işten ötürü hapısaneye atılmışdı. Döndürülen sahte dolabları ve bu usta hırsızların mahiyetini öğrenen halk da su destisi su yolunda kırılır; sözünü bir daha tekrar ettiler.

M. Âşir Aksu

Neşriyat Müdürü
NAİMİ ERDEM

ADANA : Türk Sözü Mat. Basılmıştır.

MANHATTAN CO. NEW YORK